

NR.1 · 2018

KULTŪRA · MĀKSLA · SABIEDRĪBA

RADOJUMS

RADOŠO INDUSTRIJU ŽURNĀLS

IVARS BĒRZIŅŠ

"Man gribētos, lai cilvēki zinātu vairāk"

VALTS KLEINS

"Daži uzskata, ka brīnīties ir kauns..."

CO- WORKING

Vai radošo industriju
"Tinderis"?

LKA 2018

"KATRS MĀKSLINIEKS REIZ IR
BIJIS AMATIERIS"

-Ralfs Voldo Emersons

VĀKA FOTO: LKA Arhīvs

EDVARDS VĀRDAUNIS

Radošās industrijas. Vārdu salikums, kas pirms pāris dekadēm mums būtu licies nesavienojams, tagad ne tikai apzīmē domu vai

teoriju, bet arī reālu virzienu, nozari un mācību programmu - radošās industrijas. Industrija, kas asociējas ar mehanizācijas, industrializācijas procesu piecdesmitajos gados, un radošums, kas asociējas ar mākslas un mūzikas klasiķiem jau no pirmajām tūkstošgadēm.

Vēl ir pārāgri spriest, vai šis modernais koncepts būs dzīvotspējīgs, vai tiks pakļauts dabiskai nāvei, bet viennozīmīgi ir saprātīgi teikt, ka ir vērts mēģināt. Un ne vien pārmaiņu dēļ, kuras pieprasa darba tirgus un mūsdienu standarti, kas alkst pēc radoši reāli domājošām būtnēm, bet arī kultūras un mākslas vārdā. Lai tā mūsdienu biznesa un kapitālisma pasaulē spētu izdzīvot un turpināt nest savu sabiedrības inteligences celšanas nastu.

Vēlā pirmdienas pēcpusdienā ceturatā sēdējām centra kafejnīcā un prātojām par kursa ietvaros uzdoto darbu, lai atbildētu uz būtiskiem jautājumiem par radošajām industrijām. Lai gan domas un viedokļi mainījās pēc katra izdzertā kafijas malka, pēc pusotras stundas ilgām pārdomām mums pēkšņi radās ideja, kas bija daudz cēlāka un perspektīvāka nekā pats darāmais darbs. Žurnāls par radošajām industrijām.

Protams, jautājumu par radošajām industrijām ir vairāk nekā atbilžu. Jāteic, ka pirmo reizi izdzirdot par jauno programmu radošās industrijas es biju diezgan skeptiski noskaņots. Vienmēr visam ir jābūt definējamam, un, ja tas nav definējams, tad stereotipiski tas ir definējams akadēmiķiem, jo tie var izskaidrot teorētiski uzstādītos jautājumus. Bet kad sastopamies ar to praksē, ne vienmēr viss atbilst teorijai. Intervijā profesors Ivars Bērziņš citēja vienā žurnālā izlasīto: "Ja kāds trijos naktī dzer sarkanvīnu un domā, ko rīt nedarīt, tā ir radošā industrija."

Latvijas Kultūras akadēmijas cilvēki vienmēr ir bijuši radoši, taču dažreiz pasīvi, kautrīgi vai nedroši, tāpēc ar savām idejām labprāt dalās, lai kopīgi no tā izveidotu kaut ko īpašu. Radošās industrijas nav izņēmums un nav tikai izdomāts nosaukums, aiz kura slēpties un audzēt jaunas mārketinga kampaņas un reklāmas saukļus par izglītotu *millennium* paaudzi. Tas ir 21.gadsimta produkts, kas pielāgojas ātri progresējošajai sabiedrībai.

Heraklīts ir teicis: "Nekas nav pastāvīgs - pastāvīgas ir tikai pārmaiņas." Cilvēks savā būtībā ir kļuvis atbildīgs, lai spētu kļūt daudzpusīgāks un "ērtāks" darba tirgum, ko pieprasa kapitālisma un tehnoloģiju laikmets. Lai mani atvaino pirmie radošo industriju programmas izmēģinājuma trusīši, bet patiesos darba augļus mēs, visticamāk, spēsim novērtēt tikai pēc ilgāka laika.

Pirms desmit gadiem LKA un RTU sadarbība vienotā programmā šķistu diezgan utopiska. Tagad tā ir realitāte. Bet vai aiz šī "laikmeta cilvēka" mēs vēl joprojām spēsim ieiet garīgā dziļumā?

ALISE JIRGENSONE

ANETE LAUBENBAHA

MELISA KAŠKURA

ĪSUMĀ PAR

Radošās industrijas ir.... aktivitātes, kas balstās uz kolektīvo un individuālo radošumu, prasmēm un talantu un kuras, izveidojot un izmantojot intelektuālo īpašumu, spēj celt labklājību un radīt darba vietas. Tās rada, attīsta, ražo, izmanto, izrāda, izplata, saglabā produktus, kam piemīt ekonomiska, kultūras un/vai izklaides vērtība. Radošās industrijas ietver šādas nozares: arhitektūra, dizains, kino, izpildītājmāksla, vizuālā māksla, mūzika, izdevējdarbība, televīzija, radio un interaktīvie mediji, reklāma, datorspēles un interaktīvās programmatūras, kultūras mantojums, kultūras izglītība, atpūta, izklaide un citas kultūras darbības.

Radošais kvartāls ir... radošo un saistīto industriju uzņēmumu un organizāciju koncentrācija noteiktā pilsētas teritorijā.

Radošums... jeb kreativitāte **ir** spēja radīt jaunas idejas vai konceptus. No zinātniskā viedokļa, radošas domas rezultātā rodas gan oriģināla, gan piemērota ideja. Ikdienas uztverē radošums vienkārši ir māka radīt ko jaunu. Lai gan vairāki cilvēki uzskata, ka radošums ir iedzimts, citi apgalvo, ka to var iemācīt.

"ES GRIBĒTU, LAI CILVĒKI ZINĀTU VAIRĀK..."

EDVARDS VĀRDAUNIS

Filozofijas doktors **Ivars Bērziņš** ir akadēmijas mācībspēks kopš 1997. gada. Izveidojis kultūras menedžmenta maģistrantūras programmu, pašlaik vada „Starptautisko mediju un kultūras menedžmenta” maģistrantūras apakšprogrammu, ir akadēmijas senators.

Gatavojoties intervijai ar LKA profesoru Ivaru Bērziņu, sapratu, ka ar jautājumu prātošanu man nevajadzētu aizrauties, bet gan ļauties sarunas un stāstījuma ritējumam.

Zīmīgi, ka ar Ivaru Bērziņu interviju noturam tūlīt pēc profesora pasniegtās kultūras ekonomikas lekcijas. Jau pašā intervijas sākumā profesors man saka, ka būs mazliet garāks stāstījums un ka es varēšot dzēst lielu daļu laukā. Spītīgi turējos pie tēmas par radošajām industrijām, bet saņēmu daudz vairāk. Mūsu sarunai vēsture, fakti, salīdzinājumi un nedaudz humora bija patīkams ievads, sākums un nobeigums.

Jūsprāt, kas ir radošās industrijas?

Radošās industrijas ir 21. gadsimta koncepts, kurš ir radies pateicoties amerikāņu sociologam Ričardam Floridam. 2002. gadā iznāca viņa slavenā grāmata radošā klase (The Rise of the Creative class - red.). Viņš to uzrakstīja un pamatoja, ka radošums ir ārkārtīgi plašs jēdziens un ka tas neattiecas tikai uz atsevišķu nozaru cilvēkiem, kā tas bija līdz tam, un viņš to pamatoja ar pētījumu, kurā izvērtēja amerikāņu lielās megapoles. Kā piemēru Florids rādīja - ja ir kaut kādi pamesti pilsētas rajoni ar kriminālāku ievirzi, teiksim, tur vairs nav tāda infrastruktūras attīstība, tad, piemēram, tur, aizejot

māksliniekiem un kaut kādā klubīnā sākot kaut kādas darbības, varbūt pat publiski, tur pamazām nāk cilvēki no dažādām nozarēm. Tajā tuvākajā aplī sanāk radoši cilvēki.

Tie ir juristi, ierēdņi, kuriem interesē šāda vide. Pamazām tur sāk kāpt tirgus cena, dzīvokļu īres cena, lēnā garā attīstās infrastruktūra. Tā pilsētas daļa sāk attīstīties. Tas būtu tā vienkāršoti teikts. Bet kāpēc tad mums ir radošā industrija? Uzreiz pēc Ričarda Florida grāmatas bija ārkārtīgi liels mārketinga, un faktiski Eiropas savienība labprātīgi pārņēma šo konceptu, pat pieņēma Ričardu Floridu par savu padomdevēju vairākus gadus. Tā radās jēdziens "radošā industrija".

To izmantoja arī valstu politikās, lai pamatotu, ka radošums ir svarīgs. 2004. gadā Vācijā bija brīnišķīga publicitāte, ka radošajās industrijās ir vairāk darba vietu nekā auto industrijā. Ko labāku vēl var teikt, lai saprastu, ka radošā industrija ir svarīgāka. Tas ir tas sākums, kā tās (radošās industrijas) sākās.

Kādi atšķirīgi viedokļi pastāv radošo industriju definēšanā?

Pret šo jautājumu esmu mazliet kritisks. Pirmkārt jau par pašu jēdzienu "radošums". Līdz tam radošums vairāk bija kā mākslinieciska izpausme un pārsvarā kā māksliniecisks rezultāts. Radošās industrijas ļoti daudz runā par radošumu kā procesu.

Bet vai tad radošā industrija nav business un peļņa?

Vienā intervijā lasīju par to, kas ir radošā industrija "Ja kāds trijos naktī dzer sarkanvīnu un domā, ko rīt nedarīt, tā ir radošā industrija". Taču ļoti maz no radošajām industrijām ir business savā nozīmē. Mēs redzam - mediji, reklāma, dizains. Taču ikvienam ir skaidrs, ka reklāma ir pelnoša. Vai mēs runājam, ka radošumā ietilpst arī simfoniskais orķestris un teātris? Vai no tā orķestrim un teātrim kāds labums, ka reklāma ir radoša industrija? Pārlicība gandrīz nekāda. Par jūsu jautājumu par peļņu, tad, piemēram,

Lielbritānijā, vēl kādus pāris gadus atpakaļ vienīgi datorspēles bija tās, kas sastādīja 80% peļņas radošajām industrijām.

Bet tad ir jautājums - ar ko mēs saprotam, kas noteikti nav radoša industrija un kas noteikti ir radoša industrija?

Es uzskatu, ka savulaik Fords bija absolūti radošs, kas saistās ar klasisku menedžmentu. Viņš ieviesa konveijeru radošumā - absolūts radošums. Visos laikos ir radošums. Radošums tiek uzsvērts, manuprāt, dažkārt pat par daudz.

Jo pareizi jūs sakāt, kas tad nav radošums? Vai Imantā adītatas zeķes ir radošo industriju sastāvdaļa? Nevar atbildēt. Tas ir apmēram tas pats - kas ir kultūra? Tur jau tā lieta - šaurāk vai plašāk. Kultūrā, vismaz mēs, esam definējuši, ka šaurā kultūra ir māksla, plašāk mēs aizejam līdz visa kā.

"Visur, kur ir pieskārusies cilvēka roka tā ir kultūra."

Ar ko tad mēs saprotam mākslas - kultūra, deja, glezniecība. Radošums ir vajadzīgs gandrīz visur. Tieši tajās valstīs, kurās ir valsts finansējums bija būtiski pamatot, ka dodam naudu kultūrai, jo viņa ir radoša industrija un līdz ar to tajā ir daudz kritēriji - darba vietas, investīcijas.

Un ja mēs paņemam visu reklāmu, dizainu. Ja mēs skatāmies Latvijā, tie labākie Latvijas radošo industriju projekti ir koka mēbeles. Vienu gadu vispār bija divi vienā - bija brīnišķīgs pusuāra projekts.

2015.gadā Kultūras ministrijas apbalvotais projekts par to, kā urīns tiek pārvērsts ūdenī otrreizējai izmantošanai.

Tāpēc man ir jautājums - ko tas dod baletniekam operā uz skatuves? Man atbilde ir - ja kultūras budžets ir tik liels, cik viņš ir, bet uz viņu pretendē piecreiz, desmitreiz vairāk cilvēku tas pat nodara ļaunumu tieši mākslām, un pateikt frāzi "Dziesmu svētki ir radošo industriju sastāvdaļa" ir pateikt neko. Es nesaprotu ko tas nozīmē.

Vai ir kādas problēmas radošajās industrijās Latvijā?

Līdzīgi kā jau es teicu, ka, pirmkārt, ļoti liela daļa jau tiek dotēta. Pilnīgi tiek teikts, ka radošās industrijas vēlas valsts atbalstu. Tad nelietojiet vārdu "industrija"! Protams, es saprotu, *startups*, jaunie biznesa enģeļi, viss ir skaidrs, bet regulāru atbalstu? Atvainojiet, tā ir subsidēta industrija.

Tad nevar lietot vārdu "industrija", jo industrija nozīmē mūžīgi mūžos kaut ko citu. Es neesmu pret radošo industriju, bet mēs ejam no viena grāvja otrā un atzīstam tagad vairs tikai to. Man gribētos, lai cilvēki zinātu vairāk.

Mēs esam aizmirsuši kultūras industrijas, jo mēs ejam tādā radošumā, kas tagad ārkārtīgi plaukst un zeļ. Kas ir būtiski - ka visi piedalās, visi ir radoši, bet mēs jau gribam stimulēt arī izcilības. Man īsti nav skaidrs kā radošumā un radošajās industrijās tiek stimulētas izcilības.

Jūs minējāt dotācijas, bet vai gadījumā nav tā, ka tas radošums ir nevis tāpēc, lai būtu radoši, bet gan rada kaut ko radošu peļņas nolūkiem?

Ja ir vārds "industrija", tad tam tā būtu jābūt, jo industrijas galvenais mērķis ir peļņa. Tas neizslēdz, protams, ka viņš (*mērķis*) nebūs māksliniecisks. Bet skaidrs, ka industrijas pamatā ir peļņa. Ja radošo industriju cilvēki vairāk mācītos kultūras ekonomiku, tad viņi

"Mākslinieciskā vērtība un tirgus vērtība viena otru neizslēdz."

saprastu, ka *performing art* faktiski jau nevar industriāli pastāvēt, jo teātra izrāde ir unikāla viena.

Industrija pieprasa tiražējumu. Ir vēl otrs jēdziens - kā cilvēki definē, kas ir inovatīvs un kas ir radošs, jo tas ir pilnīgi divas dažādas lietas.

Darbinieks var būt radošs, bet direktors nevar pateikt: "No rītdienas mēs būsim radoši!" Tas nav nekas. No rītdienas elposim, neelposim. Inovācija ir attīstīt jauno. Direktors var teikt, ka mēs būsim inovatīvi. Mēs attīstīsim kaut ko jaunu, mēs mainīsim. Un, lai mainītu kaut ko, ir jābūt radošiem cilvēkiem.

Bet radošums manā lielākajā pārliecībā ir individuāla cilvēka vērtība, tā nav sistēma.

Lai kaut ko attīstītu, vienmēr ir kaut kāds pioniera darbs. Man īsti nav skaidrs, kur ir pionieri. Vienmēr nozares attīstās, kaut kas izraujas, kaut kas jauns, atklājošs. Aizvien vairāk visi ir radoši. Jebkurš pasākums var nopelnīt, ja viņš taisa radošo bērnu nometni. Jau 15 gadi, un viņi tāpat pin.

Manuprāt ar radošumu visi šie saukļi, kā Kultūras ministrijas - "Celies un radi!", ir pārspīlēti. Daudzi piesedzas. Pašā sākumā pamatā bija mūzika, teātris, dzeja, grāmata. Tā ir tā kultūra šaurākā, un viņiem nekas nav mainījies.

Ko ir devusi Latvijas Nacionālajam simfoniskajam orķestrim radošā industrija? Es ārkārtīgi gribētu dzirdēt atbildi. Jo visiem taču vajadzētu būt labākiem no tā. Radošā industrija Kultūras ministrijas pārraudzībā. Kāpēc? Ir valstis, kur tā ir zem Ekonomikas ministrijas, jo tur jau ir tā vieta. Tā taču ir industrija. Kāpēc Kultūras ministrijai ir jāatbild par radošo industriju?

LKA un RTU programma Radošās industrijas. Vai jūs piekristu tam, ka šī programma ir tapusi ņemot vērā to, ka tagad darba tirgū prasa ļoti daudzpusīgus cilvēkus ar dažādām spējām?

Programma ir ļoti laba. No vienas puses, arvien vairāk aicina studēt eksaktās zinātnes. Cilvēkiem rodas šī iespēja jau no bakalaura programmas apgūt abas šīs puses.

To rezultātu jau mēs redzēsim tikai pēc tam. Kāds tad tas darba tirgus būs, vai viņiem būs lielākas iespējas? Es katrā ziņā esmu par to, ka šāda sadarbība ir. Nenoliedzami, ka ir bloki Kultūras akadēmijā, kas ir vājāki, un mums ir jāpieaicina cilvēki no malas, lai būtu labāka grāmatvedība, ekonomika, uzņēmējdarbība. Tur ir tās stiprās puses. Savukārt viņiem nav tās kultūras bagāžas. Nupat jau ir tikai sākts, tad jau redzēsim.

CoWorking

RADOJUMS CIEMOS...

Brīvības iela 33 ir vēsturiska vieta ne tikai ar to, ka tur savu jūgendstilā celto arhitektūras šedevru ir realizējis Eižens Laube, bet gan arī ar ēku, kas pirms tam tur atradās un vēl vairāk - kas tajā dzīvoja. Pirms tam apmeties mazā koka ēkā Kalēju ielā, komponists Rihards Vāgners tālajā 1878.gadā pārcēlies dzīvot uz divstāvu koka namu Brīvības ielā (tolaik Aleksandra ielā). Pieminēšanas vērts ir fakts, ka šajā namā pirmo reizi ir izskanējusi operas Rienci uzmetumi. Lai gan pats nams, kurā Rihards Vāgners apmeties tika nojaukts Rīgai kļūstot par lielpilsētu, 1912. gadā šeit tika uzcelta piecstāvu ēka. Vēstures liecības redzamas pat dodoties pa šarmanti čikstošajām ēkas trepēm, kur tās otrā stāva logā joprojām redzama komponistam veltīta vitrāža. Tagad šī vieta jeb šīs ēkas 2.stāvā ir apmeties koprades uzņēmums The Mill Riga. Sākuši kā 3 muskatieri, nu šis uzņēmums ir audzis ar daudz jaunām un radošām personībām. Uz sarunu esmu aicinājis vienu no tās līdzdibinātājiem un uzņēmuma Froont vadītāju **Sandiju Ruļuku.**

Koprades telpa /coworking/ - ofisa formāts, kurā strādā vairāki cilvēki (freelancer) un/vai uzņēmumi. Šajā telpā satiekas dažādu jomas speciālisti, lai dalītu ne tikai kafijas aparātu un printeri, bet, lai iedvesmotu viens otru, radītu patīkamu un rosīgu darba atmosfēru, kultivētu idejas, mainītos ar domām un viedokļiem. Vide, kurā, lai arī katrs pats par sevi, tomēr var izmantot arī apkārtējos, lai sasniegtu labākus rezultātus biznesā

Kā Tu vienā teikumā pateiktu - kas ir *coworking*?

Coworking ir ofisa formāts, kurā vairāki cilvēki vai uzņēmumi dala vienu telpu

Kādi, Tavuprāt, ir lielākie plusi un mīnusi *coworking* modelim?

Vispirms gan jāpasaka, ka šobrīd *coworking* apvieno sevī virkni lietu, kuras kādreiz apzīmēja dažādi vārdi. Piemēram, dalīts ofiss (*shared office*), kur dažādi uzņēmumi strādā vienā mājā vai birojā, bet dala visu, ko var dalīt. Vai arī rietumos ir populāri *coworking*, kas aizņem pat vairākas daudzstāvu mājas, un viens uzņēmums var atrasties vairākos stāvos. Tas var arī nozīmēt vienkārši līdzīgi domājošus cilvēkus, kuri ir nolēmuši strādāt vienā telpā.

Tādēļ plusi un mīnusi patiešām ir atšķirīgi no tava uzņēmuma specifikas. Taču lielākais ieguvums ir ideju apmaiņa un iespēja pievienot vai samazināt darba vietu skaitu jebkurā brīdī, kā arī ideju apmaiņa un kontakti. Mīnusi – kad esi jau lielāks uzņēmums ar jau 5-10 darbiniekiem un vairāk, tad svarīga loma ir uzņēmuma kultūrai. To veido gan interjers, gan izkārtojums, gan darbinieku intereses un uzņēmuma specifika. Bieži vienkāršākais ir doties un veidot savu biroju.

Esmu dzirdējis, ka starp *coworking* biedriem labākās idejas un sadarbība uz kopīgu projektu dzimst virtuvē? Mīts vai patiesība?

Kā itvisur, virtuves ir galvenās vietas, kur tikties. Apzināti un nejauši. Tajās noteikti rodās virkne jaunu ideju, jo virtuve ir vieta, kur prāts atpūšas, bet atpūties prāts ir labākais ideju ģenerēšanai. Paradokss!

Kādu nākotni Tu paredzi *coworking*?

Coworking šobrīd pasaulē aizstāj birojus. Ja tā padomā, reti kurš uzņēmums grib nodarboties ar ko citu kā ar savu pamatnodarbošanos. Līdz ar to meklēt biroju, to remontēt, pārvākties, kad ir nepieciešamība, – tas nav neviena prātīga uzņēmuma sapnis. *Coworking* ir elastīgāki gan īrniekiem, gan telpu īpašniekam. Nākotnē tie ieņems stabilu pozīciju starp *freelancer* un savu biroju. Tādu, kurp dodas ne tikai startup un radošās industrijas, bet arī klasiskāki biznesi.

Vai tavuprāt Latvijas *coworking* atšķiras no *coworking* pasaulē? Vai mūsu mentalitāte ietekmē to kā uztveram šo koprades telpu?

Latvijas *coworking* noteikti atšķiras. Reti kur tas ir business klasiskā nozīmē, bet parasti ir sācies kā komūna vai birojs pašiem. Pēdējo gadu virziens ir tāds, ka namu īpašnieki izvēlās pievienot šo biznesu savam īpašumam, jo tas ceļ mājas un vietas vērtību un piepilda to ar saturu un jaunrades garu. Mentalitāte nav problēma – mums kā visiem sākumā šķiet bailīgi strādāt "open space", īpaši, ja tas nekad nav darīts. Taču vairumā gadījumu nedaudz pastrādājot, parādās skaidrība par ieguvumiem, kā arī ne visi *coworking* nozīmē open space, jo daudzviet vari izīrēt savu telpu.

Kādi uzņēmumi ir vispiemērotākie *coworking* modelim un kādi noteikti negūs labumumu no tā?

*Coworking*am piemērotāki ir jaunie uzņēmumi, kuriem ātri vajag paplašināties, bet vēl nav stabilitātes. Kuri vēlās augt un attīstīties un kuriem sadarbība ar citiem ir noderīga. Tiem, kuri nevēlās tērēt liekus resursus biroja administrēšanai, mēbelēm, kultūras veidošanai. Savukārt, tie, kuri jau ir nostājušies uz savām kājām, ir paredzama attīstība, nepieciešama sava kultūra, tiem izdevīgāk varētu būt savs ofiss.

Intervēja: Edvards Vārdaunis

„Ja nav baltas kafijas, tad ir cauri, tad vispār diena nevar sākties.”

Agnese Hermane

Mazās, tā dēvētās „5 minūšu sarunas” bieži vien ir labākais veids, kā iepazīt cilvēkus, pirmo reizi satiktos vai jau ilgi zināmos, gūt jaunus iespaidus, lauzt stereotipus un stiprināt komunikācijas saites. Arī pasniedzēji ir tie, ar kuriem tiekamies dienu no dienas, tomēr pārsvarā komunicējam vien lekciju ietvaros un sveicienos akadēmijas kāpnēs. Taču arī viņi ir tik košas un interesantas personības, par kurām vērts uzzināt vairāk! Tāpēc žurnāls „RADOJUMS” tikās ar LKA pasniedzēju, bakalaura programmas „Radošās

industrijas” direktori un, kas jāpiemin, arī studenti Agnesi Hermani, lai aicinātu uz mirkli izrauties no darbu, domu un rūpju virpuļa un parunātu par rīta rituāliem, dienas darbiem, dzīves mirkļiem un izaicinājumiem!

Ar Agnesi Hermani tiekos pusdienu starpbrīdī. Izejot no akadēmijas, redzu, kā pasniedzēja ātrā solī dodas uz katedru. Ieraudzījusi mani, viņa atplaukst smaidā un aicina ienākt citā „puspasaulē”. Jūtos kā atnākusi ciemos, jo Agnese sēdina pie galda, piestumj tuvāk šķīvi ar konfektēm un piedāvā kafiju. Jau 14.00 viņu gaida lekcijā, taču, uzvārījusi kafiju arī sev, Agnese Hermane nosēžas man pretī un ir gatava noslēpumainajai sarunai.

Melisa : Arī mans rīts sākās ar kafijas krūzi. Kā iesākās Jūsu rīts?

Agnese : Ar baltu kafiju. Ja nav baltas kafijas, tad ir cauri, tad vispār diena nevar sākties.

Varbūt ir vēl kāds rituāls, ko Jūs darāt no rīta? Es zinu, ka ir cilvēki, kuriem ir speciāla „rīta kārtība”.

Mana kārtība ietver skriešanu uz bērnu istabām un viņu modināšanu. Tas ir mans rīta izaicinājums. Katru rītu pie viena bērna es eju reizes desmit.

Kafija – šajos 6 burtos laikam slēpjas visa rīta enerģija. Saka, ka studenti arī ir labs „dopings”? Vai tā ir?

Ir, īstenībā ir, un Kultūras akadēmijā ir ļoti forši studenti

– ļoti ieinteresēti, pozitīvi. Tas noteikti ir dopings!

Cik ilgi jau esat pasniedzēja LKA?

(Agnese Hermane skaļi ievēl elpu) 16 gadus! Jā, es pati nezinu, pa kuru laiku tas ir noticis! Es arī pati brīnos.

Jūsu lekcijas ir tik dzīvas, šķiet, Jūs tikko esat sākusi strādāt! Jums ir tāda enerģija! Kas tad ir tas, kas dod Jums spēku, motivāciju atkal un atkal jau 16 gadus stāties auditorijas priekšā un pasniegt kultūras menedžmentu?

Nu, īstenībā es mainu to, ko pasniedzu, domāju citus veidus. Ir, protams, lietas, kuras es dzirdu sevi sakām jau desmito reizi pēc kārtas un saprotu – viss, es vairs nevaru, man pašai riebjas!

Bet es tiešām cenšos varbūt ne katru gadu, bet ik pēc dažiem gadiem darīt lietas citādāk. Jo kultūras menedžmentā un kultūrpolitikā lietas mainās. Man ir jāseko līdzi. Viegli nav, bet laikam jau es vienkārši citādāk nevaru – es nevaru aiziet un nosēdēt lekcijā pie galda, nolasīt no papīra kaut kādas savas piezīmes, nē. Tai ir jābūt tādai dzīvai sarunai.

Arī pati šobrīd studējat doktorantūrā, pareizi? Tas taču paņem tik daudz laika un spēka! Kur glabājas Jūsu resursi – pie jūras, atpūtā ar ģimeni, labās grāmatās?

Formāli studiju procesu esmu beigusi, man ir jāizstrādā disertācija. Un tam man nav laika, tāpēc ka es gribu ar prieku lasīt lekcijas.

Mana atpūta noteikti ir kopīgi izbraucieni ar ģimeni pie dabas. Meklējam un apgūstam dažādas jaunas vietas, laivojam, meklējam pilskalnus. Man arī pašai ļoti vajadzīgs kaut kas, kur es savam darbam redzu tūlītēju rezultātu. Tas neparādās lekciju lasīšanā – tajās runā, runā, runā un nekad īsti nezini, vai tam ir kāda jēga.

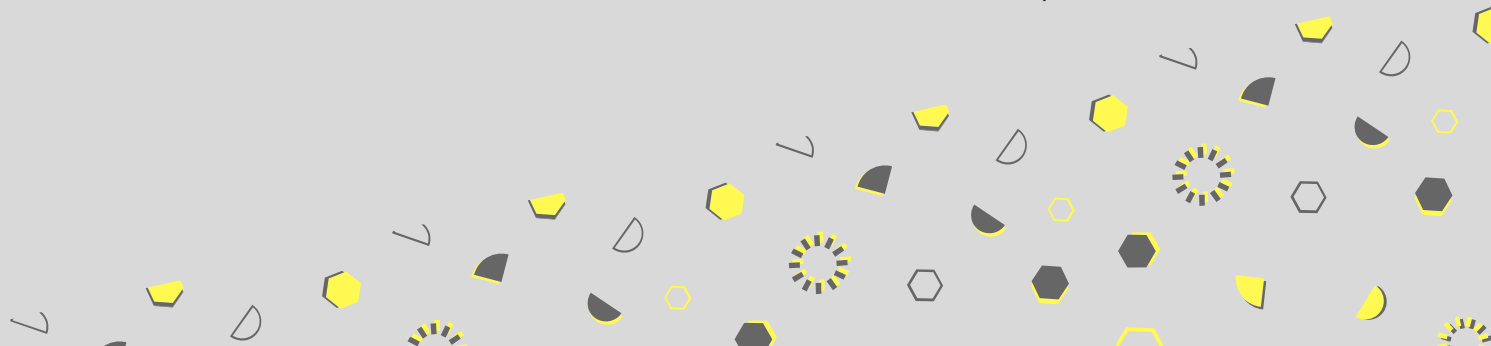
Protams, dažos studentos to redzi un saproti - IR. Tas, ko es vēl daru, - es gatavoju rotaslietas. Tas ir tūlītējs, ātrs rezultāts, kaut kas rokās satverams, kas man rada prieku, kur es varu būt nebēdnīga, neganta. Kur es varu neplānot, kā tas beigsies. Kad es sāku gatavot rotu, es nekad nezinu, kā tā izskatīsies beigās.

Kad uzkrāts miers vai sākts tā „uzkrāšanas process”, vienmēr nāk kāds izaicinājums! Kas ir Jūsu lielākais izaicinājums šobrīd?

Neatceros miera procesu ļoti sen. Bet tuvākais izaicinājums – man ir jāuzraksta disertācija. Jā, es nedrīkstu pagaidām par citiem izaicinājumiem domāt. Pat, ja man gribētos.

Sava veida izaicinājums bija arī jaunās studiju programmas „Radošās industrijas” izveidošana. Es pat gribētu teikt - uzdrīkstēšanās. Kas bija tas, kas lika noticēt – šai programmai IR jātop, tas IR vajadzīgs?

Jā, nu, tā gan nebija tikai mana ideja. Arī citi kolēģi akadēmijā palīdzēja šai idejai rasties. Viens, kas man deva tādu stimulu, bija pirmā tikšanās ar Rīgas Tehnisko universitāti, kuras pārstāvji bija tik ļoti atsaucīgi. Viņiem tik ļoti patika šī ideja, ka tas jau vien bija stimuls, – ja kāds tik „milzīgs” vēl to novērtē, tur kaut kam ir jāsanāk! Tas pilnīgi noteikti bija izaicinājums, jo tādu programmu Latvijā vispār ir maz, un par daudzām lietām nebija pārlicības – kā to vispār darīt.

Tikko mums bija saruna ar 1.kursa studentiem – viņi ir ļoti priecīgi un apmierināti. Viņi jūtas privilīģēti šīs abas augstskolas piedzīvot. Taču uzsākt ir viens, bet izaicinājums ir arī turpmāk noturēt līmeni, kvalitāti, lai šī programma īstenojas tā, kā bija iecerēts. Izaicinājums nav beidzies, tas ir tikai sācies!

Vai atceraties pirmās emocijas, septembrī ieraugot visus radošo industriju studentus?

Es neticēju, ka viņu ir tik daudz. Viņu bija ļoti daudz! Visvairāk no visām programmām, pēc pieteikumu skaita mēs pārsitām aktierus. Īstenībā es vienmēr mazliet baidos no visiem jaunajiem studentiem, kamēr viņus iepazīstu. Aizejot uz pirmo tikšanās reizi, es vienmēr baidos – visus 16 gadus. Jo es nezinu, kā tas būs. Bet vienmēr viss ir labi!

Vienmēr ātri atrodu kontaktu, un ar šiem studentiem, radošo industriju studentiem, ir tā – tik ļoti gribas, lai viņiem šī programma patīk, ka es cenšos būt ne gluži klases audzinātāja, bet kaut kas tamlīdzīgs.

Kādas ir Jūsu sajūtas šobrīd, kad pagājis pirmais semestris un Jūsu paspārnē esošajiem studentiem tuvojas pirmā sesija? Viņi tomēr ir pirmie, viņiem nav vecākā kursa studentu, kuriem jautāt palīdzību vai padomu!

Mēs paši viņiem daudz stāstām. Mums ir vesels lekciju kurss, kas nav citiem – ievads studijās - , kur mēs katru nedēļu runājam par to, kā iejusties, pie kā vērsties kādos gadījumos, kā risināt neskaidrības un problēmas. Gluži kā audzināšanas stunda. Visu semestri reizi nedēļā mēs „audzināties”.

Semestra lielākajam notikumam - sesijai - gatavojas visi. Kāds ir Jūsu padoms visiem, visiem studentiem?

Saplānot, tiešām saplānot, izdomāt, kad un kam veltīt laiku. Veltīt laiku miegam, veltīt to arī citām lietām, jo nevar visu laiku mācīties. Labi ēst, lūgt, lai mammas taisa vai, ja ir iespēja, kaut ko atsūta. Bet es tiešām ieteiktu izveidot Ganta diagrammu, kur mēs saliekam visus svarīgākos datumus un vizuāli ļoti labi redzam, kad ir sastrēguma brīži un kad ir brīvāki brīži. Un tad varam saplānot kad un ko darām. Es uzskatu, ka sesija ir jāplāno!

Tomēr visam pa vidu jāķer arī skaisti mirkļi un emocijas. Katra diena akadēmijā ir pārsteigumu pilna. Kas bijis Jūsu highlight pēdējo 7 dienu laikā?

Viens highlight man bija tāds, ka es beidzot liku lietā savu maģistra studentu izlaidumā dāvināto dāvanu – Joker kluba apmeklējumu. Tas bija tāds foršs brīdis!

Pabeidziet teikumu: Latvijas Kultūras akadēmija nav iedomājama bez...

(sāk darboties kafijas automāts) ...bez kafijas! Īstenībā bez tiem cilvēkiem, kas šeit ir, - bez studentiem un pasniedzējiem.

Un pēdējais – Vinnijs Pūks ir cūka vai sivēns?

Vinnijs Pūks...Obligāti jāizvēlas viens no diviem, ja? Tad jau drīzāk sivēns.

Agnese Hermane vēlāk atzīst, ka zina, – Vinnijs Pūks ir lācis, taču sākusi domāt – ja jāizvēlas viens, tad Vinnijs Pūks ir tuvāk sivēnam. Ko gudrai, radošai pasniedzējai padarīsi!

Intervēja: Melisa Kaškura

RADOŠIE KVARTĀLI

MIERA IELAS REPUBLIKA

Miera ielas kvartāls slavens ar savu hipstera dabu. Uz Miera ielas atrodas

Latvijā tapušai šokolādei veltīts muzejs un bijusī Tabakas fabrika, kur norisinās laikmetīgās mākslas izstādes, festivāli un mūziķu koncerti.

Vienu sestdienu maijā visā Miera ielas garumā norisinās pilsētas festivāls "Miera ielas Vasarsvētki" – jauno sezonu piesaka āra kafejnīcas, ar dažādām aktivitātēm savu sortimentu prezentē ielas veikaliņi un mākslinieku darbnīcas.

KALNCIEMA KVARTĀLS

Renovēto koka ēku kvartāls savu vārdu pilsētas kartē ierakstījis ar:

- Latvijas zemnieku audzētās ekoloģiskās pārtikas tirdziņiem,
- brīvdabas koncertiem,
- mūsdienu autoru mākslas izstādēm,
- pasākumiem ģimenēm ar bērniem.

SPĪĶERI

Kādreizējā noliktavu kvartālā mājvietu raduši:

- laikmetīgās mākslas galerija,
- jauno mediju centrs,
- teātris un koncertzāle, kurā uzstājas starptautiski atzītas mūsdienu akadēmiskās mūzikas zvaigznes

Vasaras sezonā Spīķeru kvartāla iekšpagalmā notiek brīvdabas kino seansi, koncerti un Riga Flea Market, kur pēc labākajām Eiropas pilsētu brīvdabas krāmu tirdziņu tradīcijām var iegādāties oriģinālas lietas ar savu stāstu.

„Viss ir labi, vajag tikai mācīties.”

Latvijas Kultūras akadēmija (LKA) un Rīgas Tehniskā universitāte (RTU) ir izveidojusi un licencējusi kopīgu akadēmisko bakalaura studiju programmu “Radošās industrijas”, kurā pirmie studenti uzņemti tikai šogad. Pirmais studiju semestris ir teju noslēdzies, tāpēc aprunājamies ar pašiem studentiem, lai noskaidrotu, kā viņi jūtas šajā pavisam „svaigajā” studiju programmā!

Kas Tevi mudināja izvēlēties tieši šo studiju programmu?

Dārta Olekša : „Šī programma bija ilgi meklēta kombinācija (māksla, radošums + tehniskas zināšanas, uzņēmējdarbība), ko biju centusies atrast iepriekš, bet Latvijā nebija šādas studiju iespējas.”

Ivo Teļesņikovs : „Radošās industrijas likās ļoti interesanta programma, tomēr galvenais iemesls ir tāds, ka es vēlos izveidot savu mūzikas ierakstu kompāniju.”

Žanete Biukšāne : „Šī programma mani piesaistīja ar to, ka tajā nav bezjēdzīgu priekšmetu, kuri mani neinteresē, kā arī tas, ka kultūras lietām līdzās ir arī bizness.”

Patriks Piternieks : „Mani mudināja tas, ka vispār ir ļoti maz iespēju mācīties programmās, kurās nav kādas konkrētas profesijas. Arī tas, ka mani interesē gan radošais, gan tehniskais.”

Tina Žmuida : „Šo programmu mudināja izvēlēties inovatīvā ideja - garīgā un praktiskā (mākslas un uzņēmējdarbības) apvienošana. Radošā mākslas pasaule ir tas, kas mani no sirds piesaista, bet tehniskā puse ir tas, ko pieprasa mūšdienu sabiedrība. Kā tautā saka : divi zaķi ar vienu šāvienu.”

Vai cerības un gaidītais ir attaisnojies? Radošo industriju programma ir Tava īstā un vienīgā?

Dārta Olekša : „Šobrīd jau vēl grūti spriest, bet pagaidām šķiet, ka jā. Tā kā šis mans pirmais bakalaurs, varu teikt, ka programa ir tieši radīta man.”

Ivo Teļesņikovs : „Par cerību attaisnošanos runāt vēl pārāk agri, jo ir pagājis tikai pirmais semestris. Kad es sāku studēt, man bija šaubas par izvēlēto programmu, bet tagad jūtos labi – mani viss apmierina!”

Žanete Biukšāne : „Pagaidām programma apmierina - visi priekšmeti ir interesanti un ir prieks mācīties.”

Patriks Piternieks : „Pagaidām, šķiet, diezgan veiksmīgi viss ir attaisnojies, man gan nebija nekādu baigo cerību vai prognožu par to, kas šis varētu būt. Kopējā sajūta ir tiešām pozitīva, un kolektīvs ir ļoti pretimnākošs. Jāmācās ir daudz, bet cerams, ka sesija nebūs neuzveicama.”

Tīna Žmuida : „Pagaidām patiešām grūti spriest. Tas, ka ar akadēmiju neesmu kļūdušies, viennozīmīgi ir skaidrs. Cenšos sadzīvot ar domu, ka gūtais RTU ir vērtīgs dzīvei, jo tā vide nav tā, kas mani "uzrunā". Taču kopumā viss ir forši (vēl jau gan nav radusies apjaušana, kāda maz būs pirmā sesija).”

Varbūt jau parādījies kas tāds, ko Tu ieteiktu uzlabot/mainīt/ieviest programmā?

Dārta Olekša : „Radošajos (humanitārajos) priekšmetos vairāk analītiskā darba. Gribētu veiksmīgāku sadarbību ar RTU pusi - lai viņi izprot to, kas tiek mācīts LKA un kā šīs lietas apvienojas. Uzskatu, ka tādi priekšmeti kā pasaules literatūra un kultūras un mākslas izpratne un pamatprincipi būtu jāmācās visu gadu, nevis tikai vienu semestri, jo tas neļauj "ieiet dziļumā".”

Ivo Teļesņikovs : „Būtu labi, ja mums būtu iespēja mācīties biznesa datu analīzi divus semestrus, nevis visu sasteigt vienā semestrī. Priekšmets ir ļoti interesants, un būtu ļoti labi, ja mēs to mācītos padziļinātāk ilgāku laika posmu.”

Žanete Biukšāne : „Vēl nespēju pateikt, ko vēlētos uzlabot, jo vēl jau pat viens semestris nav galā.”

Patriks Pīternieks : „Programmā varētu izmainīt priekšmetu „Ievads kultūras un radošajā industrijā”, jo tas ir ļoti teorētiskā formātā un cilvēki pēc šī nosaukuma bija gaidījuši ko saistošāku.”

Tīna Žmuida : „Gribētu, lai mums māca nevis tikai garīgo mākslu (LKA) un smadzeņu mežģus (RTU), bet lai ir arī dzīvē patiešām būtiskas un noderīgas zināšanas, kā, piemēram, darbs ar "Photoshop" un "Illustrator" programmām. Tāpat gribētos, lai LKA izmaiņas nav tik bieži, jo arī katrs students ļoti rēķinās ar savu laiku. Nav patīkami, ja pasniedzēji dusmojas vai jūtas vilušies, ja klāt pieliktajās lekcijās apmeklējums nav tāds kā gribētos - iespējams studenti jau sen šajā laikā bija ko ielānojuši.”

Tavi labie vārdi pasniedzējiem, programmu vadītājam, kursabiedriem!

Dārta Olekša : „Esmu ļoti priecīga un apmierināta, ka šāda programma ir izveidota Latvijā. Esmu ļoti priecīga par Rūtas Muktupāvelas mācīto priekšmetu, tā struktūru un pasniegšanas veidu. Kursabiedri ir super, jo katrs ir ar saviem mērķiem un citu vīziju par radošo industriju nozari (kino, teātris, mode utt.). Diemžēl arī šī iemesla dēļ kurss ir sadalījies un nav iespējas komunicēt (jo mūsu ir daudz).”

Žanete Biukšāne : „Paldies programmas vadītājiem (Agnesei un Denisam) par tik superīgu un inovatīvu programmu! Prieks arī par kursabiedriem, kuri ir saprotoši un izpalīdzīgi.”

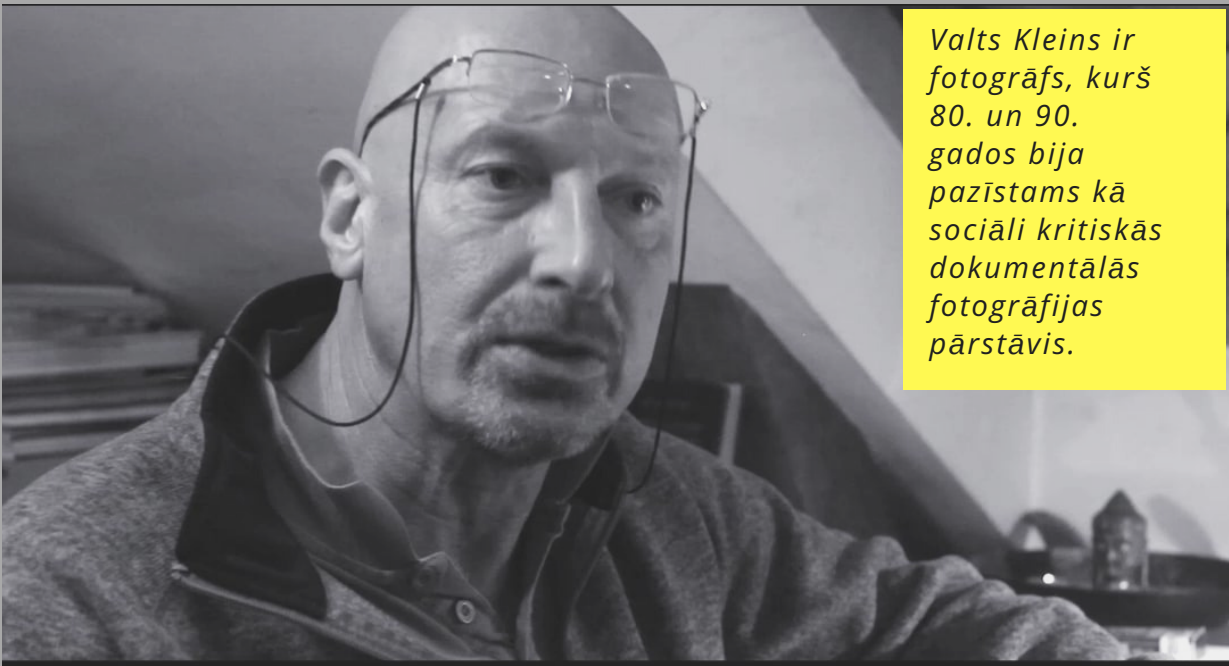
Patriks Pīternieks : „Ļoti novērtēju gan Lienas Bērtaites darbu un spējas mums likt domāt radoši, gan Rūtas Muktupāvelas spēju mūsos raisīt interesi par kultūru. Arī Budņiks patiesībā ir ļoti disciplinējošs pasniedzējs, kurš tiešām mums cenšas dot maksimāli daudz no šīm stundām. Agneses arī dara labu darbu, lai mūs paturētu informētus par visu notiekošo, kā arī cenšas mums visādos veidos palīdzēt un dot iespējas krāt pieredzi. Viss ir labi, vajag tikai mācīties.”

UZ JAUTĀJUMU – “KAS IR RADOŠUMS?” ATBILD FOTOGRĀFS VALTS KLEINS.

Emīlija Mikalauska (avots: "Intervija ar fotogrāfu Valtu Kleinu - Kas ir radošums?" Vimeo.com 03.11.15)

Pārrakstījusi žurnālam - Alise Jirgensone

Valts Kleins ir fotogrāfs, kurš 80. un 90. gados bija pazīstams kā sociāli kritiskās dokumentālās fotogrāfijas pārstāvis.

Foto: Vimeo

1997. gadā Kleins nodibināja savu fotostudiju “Secret Garden Studio” un pazuda no mākslas fotogrāfijas skatuves, lai sevi veltītu tikai komerciālai fotogrāfijai. Nepilnus astoņus gadus atpakaļ Kleins atkal pievērsās mākslas fotogrāfijai un atgriezās ar foto sēriju “Patiesība un meli”.

Kas ir radošums?

Tas ir nemitīgs, nepārtraukts intereses cikls. Nepārtrauktībā interesēties par visu. Būt atvērtam un nefokusēties uz sevi, bet uz visu, kas ir apkārt. Bieži vien budismā saka "brīnīties kā bērns", un es arī brīnos kā bērns. Es gribu priecāties par visu kā bērns. Neeksistē zināmas lietas, neeksistē pieņemamas lietas, neeksistē arī konvencionālas lietas, neeksistē nekas tāds, kāds tas ir. Jebkurā faktā vai artefaktā tu vari

atklāt ko jaunu. Tas arī ir radošums – kā gan citādi tas var būt?

Ir tik ārkārtīgi daudz grāmatu sarakstītas par to, kā jāglezno, kā jāzīmē, grāmatas par mākslas vēsturi...

Pieņemot, ka viens cilvēks visas šīs grāmatas izlasa, kļūst tikpat slavens kā Pikaso? Nekas tamlīdzīgs nenotiek. Es domāju, ka mēs visi piedzimstam radoši, absolūti radoši. Tāpēc ka pats radīšanas fakts, kā tiek radīts cilvēks, ir radošs.

Radīta būtne nevar būt neradoša, viņa ir radoša no dzimšanas brīža. Tālāk notiek sekojošais – viņš tiek socializēts, viņš iet bērnudārzā, skolā. Viņš lasa avīzes un viņu nemitīgi presē ar morāli ētiskajām normām, kādas tiek pieņemtas attiecīgajā teritorijā, jo viņas atšķiras. Latvijā tās atšķiras no tām kas ir, piemēram, Āfrikā.

Es pazīstu daudzus savus draugus, kuriem šis radošums ir apspiests caur audzināšanu, caur kolektīvajām normām, un viņi ir ciešanu ārkārtīgi pilni cilvēki, kuri sapņo par to, ka viņi varētu gleznot, spēlēt klavieres, dziedāt, varētu būt atvērti, bet viņi ir iemācījušies pelnīt naudu, labi uzvesties, strādāt. **Viņiem visa ir simts reizes vairāk nekā man, bet viņi ir nelaimīgi.**

Turpretī ir citi, kuri izlaužas cauri šai barjerai vai kuri pilnībā ignorē visus filtrus, un kopš bērnu dienām viņi iet kā huligāni cauri šiem filtriem, un šie filtri izšķīst kā lupatas. Tā rodas tādi cilvēki kā Pikaso, kā Dalī, kā Andris Breže, kā Hārdijs Lediņš. Mēs visus viņus varam nosaukt vārdos, tos, kurus Latvijā zinām kā radošus cilvēkus, kā māksliniekus. Viņi visi izspārdījuši šos sociālos nosacījumus kā tādus šampinjonus ar kājām. Tas jau nav tik vienkārši – staigāt pa mežu un spārdīt sēnes. Tu dabū punus, tevi nosoda, neieredz, no tevis atsakās draugi, tu izdari neprātības, tevi sauc par huligānu. Tu esi antisociāla būtne un ko sauc par antisociālu būtņi? Es domāju, ka antisociāla būtne var būt zemiska un auksta. Zemisks, tas ir huligāns, slepkava, auksts - mākslinieks, radoša, garīga būtne. Abiem šiem slāņiem (zemiskie un aukstie) ir jādara viens un tas pats – jāignorē sociālās normas, citādi viņi ir sociālo normu nesēji.

Radošumam var būt izpausmes – redzamas un neredzamas. Cilvēks var pēkšņi iedziedāties un tik pasakaini skaisti, bet viņš var arī neiedziedāties. Viņš var būt absolūti radošs savās domās, visu mūžu staigāt un nepateikt nevienu vārdu, bet dzīves nogalē uzrakstīt grāmatu. **Kā mēs varam šādu cilvēku divdesmit gadus salīdzināt ar otru divdesmitgadnieku, nenojaušot, ka varbūt dzīves nogalē viņš sarakstīt "Ulisu", vai "Dievišķo komēdiju"?**

Foto: Privātais arhīvs

*"Radošumam
var būt
izpausmes –
redzamas un
neredzamas."*

Rabindranats Tagore bija devītais bērns ģimenē un piedzima tajā laikā, kad Indijā aktīvi apsprieda, ka ir nepieciešams kaut kādā veidā apturēt milzīgo dzimstību, jo Indija vairs to nespēja panest. Ja mēs tagad sekotu tiem ideāliem, kas ir sabiedrības ideāli vai normas, tad Rabindranats Tagore – devītais bērns ģimenē, nekad nebūtu dzimis un mēs neko par viņu nezinātu.

Nekļūdīgi tu ieskaties vienam svešam cilvēkam acīs un kas notiek? Tev acu priekšā atritinās milzīgs saraksts, tavs iekšējais saraksts, ko tu vari pateikt par šo cilvēku, – labs vai ļauns, sirsnīgs vai nelaimīgs, radošs vai neradošs, varbūt es gribu viņā iemīlēties, varbūt negribu, neglīts vai glīts. Tas viss notiek 0.16 sekundēs, kā apgalvo psihologi, - mēs varam konstatēt, kas ir otrs cilvēks.

Cilvēka smadzenes strādā pēc klišejiem. Tad, kad tu šīs klišejas noņem, tev vairs nav jautājuma – piezvanīt vai nepiezvanīt tam cilvēkam? Protams, ka piezvanīt, man vajag un viss, es gribu parunāt. Nevis domāt – atteiks vai neatteiks, un, ja nu atteiks, tad kā es pabeigšu savu darbu...

Foto: Privātais arhīvs

Man fotogrāfija neinteresē vispār, ko daudzi nesaprot. Man interesē dzīve kā tāda un fotogrāfija ir instruments, kuru es lietoju, lai izprastu dzīvi. Tā kā es fotogrāfiju esmu mācījies, es to izrotu un dzīvi redzu fotogrāfiski un kinematogrāfiski, tad, es atskārtu jau agrā jaunībā, ka šis ir vienīgais pareizais kanāls, vienīgā mana iespēja saprast, kas ir dzīve, saprast, kas esmu es pats, saprast kosmosu, visumu, dievu, vianalga – jebko... Es šobrīd nedemonstrēju savas zināšanas par faktiem, bet es demonstrēju radošas domāšanas prototipu – spēju paradoksāli domāt un paradoksāli skatīties uz lietām un nepārtraukti uzdot jautājumus. Tās atbildes, patiesībā, nav tik svarīgas, svarīgi ir nepārtraukti jautāt.

Visi ir radoši - tu esi radošs, viņš ir radošs, jautājums ir - cik daudz tu atļauies būt radošs. Tā ir spēja brīnīties. Visi brīnās, taču daži uzskata, ka brīnīties ir kauns. Es domāju, ka daudzi politiķi uzskata, ka brīnīties ir kauns. Daudzi uzskata, ka nevar brīnīties ne par ko, jo viņi jau visu zina. Viņi ir miruši, neinteresanti cilvēki.

Cilvēkam ir jābūt izglītotam, tu nevari būt stulbs latvietis, kurš uzaudzis Latvijā ar Latvijas pārliecību, barojies ar Latvijas patriotismu, saņēmis informāciju tikai no latviešu medijiem un teikt: "Es tagad visu zinu par pasauli! Tie stulbie amerikāņi, stulbie krievi." Šis cilvēks ir stulbāks par visiem tiem, par ko viņš runā, jo viņš nav redzējis pasauli, viņš nezina pasaules vēsturi, dažādās kultūras, viņš ne par ko nav interesējies, nekur nav bijis, bet viņa spriedumi ir tādi, ka maz neliekas.

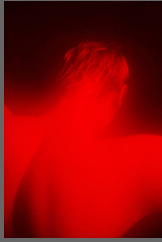
Foto: Delfi foto

"Viena cilvēka dzīve ir par īsu, lai visu piedzīvotu milzīgā, radošā sajūsmā, baudkārē un bērnišķīgā priekā."

Foto: Privātais arhīvs

Es uzstādīju sev galveno dzīves mērķi, atmetu visas versijas – bagātība, slava – tas viss palika neinteresanti, jo savā laikā to visu izmēģināju. Tad es domāju – ko es vēl dzīvē varētu vēlēties? Man pēkšņi bija atskārsme – ja būtu iespēja studēt paradoksālo domāšanu, es to gribētu! Vienu dienu sev teicu – es gribu iemācīties paradoksālo domāšanu un tas nozīmē daudz smieties, daudz brīnīties, daudz priecāties un daudz, daudz ilgus gadus dzīvot laimīgi un priecīgi. Ko cilvēks vairāk var gribēt? Neko, viņš vēlas būt laimīgs un priecīgs. Bet ar vienu piebildi, kas atrodama kristīgajā lūgšanā: "Dievs, dod man tādu laimi, kas neliek citiem ciest." Tu nevari priecāties tā, ka tā rezultātā cieš citi, arī tas ir jāiemācās.

Tapt Pārtapt :: ISSP Skolas absolventu 2018 izstādes atklāšana

Trešdien, 2018. gada 30.maijā
Tallinas iela 6, Rīga
Plkst. 19:00 - 23:00

Riga International Biennial of Contemporary Art

2. - 3.jūnijs
Elizabetes iela 19 - 6
Plkst. 11:00 - 2:00

Sarunu festivāls LAMPA 2018

Piektdien, 2018. gada 11.maijā
Lielā ģilde
Plkst. 19:00

Lekcija/diskusija "Kā tradicionāli svinēt Jāņus" (bezmaksas)

Piektdien, 2018. gada 8. jūnijā
I-Dejas māja, Lāčplēša iela 60
Plkst. 18:00 - 20:30

Startup Latvia BBQ

Ceturtdien, 2018. gada 14. jūnijā
Sporta 2 kvartāls
Plkst. 18:30 - 23:00

RADOJUMS KOMANDA

